

آیین‌نامه ثبت ارقام گیاهی

هیأت امناء سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی در دوازدهمین جلسه هیأت امناء مورخ ۱۳۸۸/۷/۱۸ بنا به پیشنهاد شماره ۷۹۶۱/۵۲/۲۵۳ مورخ ۱۳۸۸/۷/۸ موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال و با استناد به تبصره (۲) ماده (۳) قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال مصوب ۱۳۸۲/۴/۲۹ مجلس شورای اسلامی آیین‌نامه ثبت ارقام گیاهی را به شرح ذیل تصویب نمود:

آیین‌نامه ثبت ارقام گیاهی

ماده ۱- تعاریف

قانون: منظور قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال مصوب ۱۳۸۲/۴/۲۹ است.

هیأت امناء: هیأت امنای موضوع تبصره (۱) ماده (۲) قانون است.

موسسه: موسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال موضوع ماده (۲) قانون است.

به‌نژادگر: شخص حقیقی یا حقوقی است که رقم گیاهی را برای اولین بار "اصلاح" و یا "کشف و سپس بهبود بخشیده" باشد.

صاحب امتیاز: شخص حقیقی یا حقوقی است که بر اساس ماده (۵) قانون، امتیاز بهره‌برداری از رقم ثبت شده را دریافت نموده باشد.

رقم: گروهی از گیاهان هستند که در پائین‌ترین رده شناخته شده گیاه‌شناسی بوده و ضمن یکنواختی و پایداری صفات از گروه‌های مشابه متمایز هستند.

رقم مورد حمایت: رقمی است که براساس ماده (۳) قانون و مقررات این آیین‌نامه به ثبت رسیده باشد.

مواد قابل تکثیر: عبارت از بذر و سایر اندام‌های گیاهی تکثیر شونده می‌باشد.

اظهارنامه: درخواست ثبت رقم جدید گیاهی است که به موسسه ارائه می‌گردد. تاریخ مندرج در این درخواست تاریخ اظهارنامه محسوب می‌شود.

ماده ۲- ثبت رقم

رقمی می‌تواند ثبت شود که براساس ماده (۳) قانون دارای ویژگی‌های ذیل باشد:

۱- جدید بودن رقم: رقمی جدید است که تا تاریخ اظهارنامه ثبت، محصول و یا مواد قابل تکثیر آن با موافقت به‌نژادگر با اهداف تجاری عرضه نشده و یا قراردادی به این منظور منعقد نشده باشد و دارای شرایط ذیل باشد:

الف- بیش از یک سال قبل از تاریخ اظهارنامه ثبت در داخل کشور به صورت تجارتی عرضه نشده باشد.

ب- بیش از ۴ سال قبل از تاریخ اظهارنامه ثبت در خارج از کشور به صورت تجارتی عرضه نشده باشد. این زمان در مورد درختان مثمر و غیر مثمر بیش از ۶ سال قبل از تاریخ اظهارنامه ثبت می‌باشد.

تبصره- چنانچه عرضه رقم جدید با شرایط ذیل صورت گرفته باشد جدید بودن رقم مخدوش نخواهد شد:

الف- بدون کسب اجازه از به‌نژادگر،

ب- تکثیر هسته اولیه توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی با اجازه کتبی به‌نژادگر جهت ارزیابی رقم در مزرعه، گلخانه و یا آزمایشگاه،

ج- انجام فعالیت‌های ترویجی، تبلیغاتی و تکثیر مقدماتی رقم،

۲- **تمایز:** رقم جدید باید در تاریخ اظهارنامه ثبت در یک یا چند صفت مشخص فیزیولوژیکی، مرفولوژیکی و سایر صفات کمی و کیفی قابل تشخیص، از ارقام شناخته شده موجود متمایز باشد.

۳- **یکنواختی:** در شرایط بروز صفات متمایز کننده، رقم جدید باید از یکنواختی لازم برخوردار باشد.

۴- **پایداری:** رقمی پایدار محسوب می شود که صفات متمایز کننده آن پس از یک یا چند مرحله از تکثیر، یکنواختی آن رقم تغییر نکند.

ماده ۳- نام گذاری رقم جدید

متقاضی ثبت رقم جدید باید در اظهارنامه ثبت رقم، برای آن نامی پیشنهاد نماید. موسسه نام پیشنهادی را در صورت احراز شرایط ذیل خواهد پذیرفت:

۱- نام پیشنهادی باید به نحوی باشد که امکان شناسایی رقم را فراهم آورد؛

۲- نام پیشنهادی نباید منحصرأ مرکب از اعداد باشد؛

۳- نام نباید به نحوی انتخاب شود که در اثر مشابهت با نام های ارقام دیگری از همان گونه یا گونه های خویشاوند که قبلاً ثبت یا معرفی شده اند، ایجاد اشتباه نماید؛

۴- نام نباید منجر به گمراهی یا بروز اشتباه در ویژگی ها، اعتبار یا شناسایی رقم و یا شناسایی به نژادگر گردد؛

۵- نام نباید موجب تضییع حقوق مقدم سایر اشخاص بر ارقام دیگر گردد؛

۶- نام نباید مخل نظم عمومی و اخلاق حسنه باشد.

تبصره ۱- ارقام جدید مربوط به موسسات تحقیقاتی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، قبل از انجام آزمون های موسسه، توسط کمیته انتخاب و نام گذاری رقم سازمان انتخاب و نام گذاری

می‌شوند. موسسات تحقیقاتی مذکور باید در زمان درخواست ثبت ارقام جدید، نام تأیید شده کمیته انتخاب و نام‌گذاری رقم سازمان را در اظهارنامه ثبت رقم درج نمایند.

تبصره ۲- در صورتیکه نام پیشنهادی، مورد پذیرش موسسه قرار نگیرد متقاضی موظف است حداکثر ظرف مدت ۳۰ روز از تاریخ اعلام کتبی موسسه، نام دیگری را پیشنهاد نماید. در صورتی که روز آخر فرصت یاد شده مصادف با تعطیلی رسمی باشد؛ نخستین روز کاری بعد از تعطیلی، آخرین فرصت خواهد بود.

تبصره ۳- استفاده از ارقام ثبت شده باید منحصرأً با نام ثبت شده صورت پذیرد. استفاده از نام رقم مورد حمایت برای همه کسانی که از آن بهره‌برداری می‌نمایند، الزامی است ولو اینکه دوره حمایت از آن رقم به پایان رسیده باشد.

ماده ۴- رقم ثبت شده را می‌توان با نام و یا علامت تجاری مشابه با نام رقم ثبت شده عرضه نمود مشروط به آنکه مجوزهای لازم از صاحب امتیاز اخذ شود.

ماده ۵- فرایند درخواست ثبت

۱- فرایند ثبت ارقام جدید گیاهی از تاریخ ارائه اظهارنامه ثبت رقم به مؤسسه آغاز می‌شود.

۲- اظهارنامه ثبت رقم باید به زبان فارسی تکمیل شده و حاوی اطلاعات ذیل باشد:

الف- نام، مشخصات شناسنامه‌ای، نشانی و کدپستی، شغل و تابعیت متقاضی ثبت و اقامتگاه وی در جمهوری اسلامی ایران؛

ب- نام، مشخصات شناسنامه‌ای، نشانی و کدپستی، شغل و تابعیت قائم‌مقام قانونی متقاضی ثبت و اقامتگاه وی در جمهوری اسلامی ایران، در صورتی که ارائه اظهارنامه توسط قائم‌مقام قانونی صورت پذیرفته باشد؛

ج- نام جنس و گونه؛

د- نام پیشنهادی رقم؛

ه- توصیف فنی رقم؛

و- توصیف رسمی رقم (شامل مشخصات متمایزکننده رقم).

۳- متقاضی باید همزمان با تسلیم اظهارنامه ثبت رقم، مدارک و مواد ژنتیکی مورد نیاز را جهت

بررسی‌های فنی به موسسه تحویل نماید.

۴- اظهارنامه ثبت هر رقم باید بطور جداگانه تکمیل شود.

۵- پذیرش اظهارنامه ثبت رقم پس از وصول رسید پرداخت هزینه‌های ثبت صورت خواهد

پذیرفت.

۶- موسسه هزینه‌های ثبت رقم را بر اساس تعرفه‌های تعیین‌شده توسط هیأت امنا اخذ می‌نماید.

دستورالعمل تعرفه‌های تعیین‌شده، توسط موسسه به عموم اعلام می‌شود.

۷- اگر دو یا چند شخص حقیقی یا حقوقی بطور مشترک درخواست ثبت یک رقم را بنمایند، باید

درصد سهم هریک از آن‌ها در اظهارنامه ثبت رقم بطور مشخص تعیین شده باشد.

۸- درخواست متقاضی به هزینه وی در روزنامه رسمی و نشریه موسسه آگهی خواهد شد.

۹- هرگونه اعتراضی نسبت به اظهارنامه ثبت رقم، ظرف مدت شش ماه از تاریخ انتشار آگهی

موضوع بند (۸) قابل بررسی می‌باشد.

۱۰- اشخاص معترض باید اطلاعات، مدارک و مواد ژنتیکی را جهت بررسی‌های فنی ظرف

مهلت مقرر در بند (۹) به موسسه تحویل نمایند.

۱۱- اگر اظهارنامه‌های مشابه از اشخاص مختلف برای ثبت به موسسه ارائه شود، اولویت ثبت با اظهارنامه‌ای است که زودتر به موسسه واصل شده باشد.

۱۲- در صورتیکه متقاضی ثبت رقم، قبلاً در یکی از کشورهای که با جمهوری اسلامی ایران توافقنامه حمایت از حقوق مالکیت معنوی ارقام جدید گیاهی منعقد نموده‌اند درخواست ثبت رقم یاد شده را نموده باشد، دارای حق تقدم خواهد بود مشروط به آنکه از تاریخ درخواست مذکور بیش از ۱۲ ماه نگذشته باشد.

ماده ۶- بررسی فنی رقم

۱- موسسه صحت اطلاعات ارائه شده در اظهارنامه ثبت رقم را به شرح ذیل مورد بررسی قرار می‌دهد:

الف- دارا بودن شرایط مندرج در ماده (۲) این آیین‌نامه؛

ب- تأیید خصوصیات ویژه رقم مورد ادعای متقاضی؛

تبصره- موسسه موظف است دستورالعمل‌های اجرایی آزمون تمایز، یکنواختی و پایداری ارقام گونه‌های مختلف را تهیه و منتشر نماید.

۲- موسسه می‌تواند در صورت لزوم بررسی‌های فنی مندرج در بندهای (۲)، (۳) و (۴) ماده (۲) و بند (۱) ماده (۶) این آیین‌نامه را به اشخاص حقیقی و یا حقوقی واجد شرایط واگذار نماید.

۳- متقاضی ثبت رقم موظف است مواد گیاهی، اطلاعات و مدارک تکمیلی را که ممکن است برای انجام بررسی‌های فنی ثبت رقم لازم باشد به موسسه ارائه نماید.

۴- در صورتیکه متقاضی ثبت رقم ظرف مدت یک ماه اطلاعات، مدارک و مواد گیاهی موضوع بند (۳) را به موسسه ارائه ننماید، اظهارنامه ثبت رقم رد خواهد شد. مگر اینکه متقاضی دلایل موجهی در این خصوص ارائه نماید.

تبصره- موسسه می‌تواند در صورت لزوم در هر مرحله از بررسی فنی رقم، با تشکیل کارگروه‌های فنی متشکل از متخصصین امر از نظرات مشورتی آن‌ها استفاده نماید.

۵- قبول یا رد اظهارنامه بر اساس اطلاعات منتج در هر مرحله از بررسی‌های فنی برعهده کمیته فنی ثبت رقم می‌باشد. این کمیته متشکل است از معاون شناسایی و ثبت ارقام موسسه و ۴ نفر متخصص صاحب نظر که بر حسب نوع محصول توسط رییس موسسه برای مدت ۲ سال انتخاب می‌شوند. کمیته می‌تواند در صورت نیاز از سایر متخصصین واجد شرایط دعوت به عمل آورد. انتخاب مجدد اعضاء کمیته بلامانع می‌باشد.

۶- کمیته فنی ثبت رقم مجاز است برای احراز شرایط ثبت رقم، اطلاعات به دست آمده از روش‌های مختلف "آزمون مستقیم"، "مشاهده در محل" و "بررسی اطلاعات و اسناد موجود مربوط به کشورهایی که عضو کنوانسیون بین‌المللی حمایت از ارقام جدید گیاهی بوده و با ج.ا.ایران توافقنامه حمایت از حقوق مالکیت معنوی دارند" را مبنای تصمیم‌گیری قرار دهد.

ماده ۷- ثبت رقم و اعطای حقوق به‌نژادگر

۱- موسسه در صورت احراز شرایط مندرج در مواد (۲)، (۵) و (۶) این آیین‌نامه نسبت به ثبت رقم اقدام نموده و امتیاز حقوق به‌نژادگر را اعطاء می‌نماید.

۲- موسسه باید نتیجه تایید یا عدم تایید ثبت رقم و اعطاء امتیاز حقوق به‌نژادگر را حداکثر ظرف مدت یک ماه پس از تکمیل بررسی فنی موضوع ماده (۶) این آیین‌نامه به متقاضی اعلام نماید.

ماده ۸- انتقال حقوق به‌نژادگر

۱- امتیاز حقوق به‌نژادگر ناشی از ثبت رقم همانند سایر اموال و دارایی‌ها، قابل انتقال است.

۲- هرگونه انتقال حقوق به‌نژادگر باید در دفاتر اسناد رسمی به ثبت رسیده و کتباً به موسسه اطلاع داده شود.

ماده ۹- شرایط اعطای حقوق به‌نژادگر

۱- امتیاز حقوق به‌نژادگر به وی یا قائم‌مقام قانونی او تعلق می‌گیرد.

۲- اگر دو یا چند شخص حقیقی و حقوقی به صورت مشترک رقمی را به ثبت رسانده باشند، امتیاز حقوق به‌نژادگر براساس بند (۷) ماده (۵) این آیین‌نامه بین آن‌ها تقسیم خواهد شد.

۳- چنانچه "اصلاح" و یا "کشف توام با بهبود" رقم گیاهی در نتیجه مأموریت یا پیمان استخدامی باشد حقوق به‌نژادگر متعلق به کارفرما خواهد بود؛ مگر آنکه خلاف آن در قرارداد استخدام شرط شده باشد.

ماده ۱۰- حمایت از رقم

۱- با توجه به بندهای (۳) و (۴) این ماده، انجام فعالیت‌های زیر در ارتباط با رقم مورد حمایت به عنوان مواد قابل تکثیر منوط به اخذ مجوز کتبی از دارنده امتیاز حقوق به‌نژادگر می‌باشد:

الف- تولید یا تکثیر،

ب- آماده‌سازی به منظور تکثیر،

ج- عرضه به منظور استفاده تجاری،

د - صادرات مواد قابل تکثیر،

هـ - واردات مواد قابل تکثیر،

و- انبار کردن و ذخیره‌سازی مواد قابل تکثیر به منظور انجام یکی از موارد (الف) تا (هـ) این بند،

۲- مجوز صادره توسط صاحب امتیاز ممکن است منوط به شرایط و محدودیت‌هایی باشد. در صورت عدم اخذ مجوز از صاحب امتیاز حقوق به‌نژادگر، بهره‌برداری از محصولی که به طور مستقیم یا غیر مستقیم از گیاه یا مواد برداشت شده به دست آید، غیرمجاز می‌باشد.

۳- شرایط مندرج در بندهای (۱) و (۲) این ماده به موارد زیر نیز تعمیم می‌یابد:

الف- ارقامی که اساساً از یک رقم مورد حمایت به دست آمده باشند که خود از رقم دیگری مشتق نشده باشد.

ب- ارقامی که بر اساس بند (۲) ماده (۲) به طور واضح از رقم مورد حمایت متمایز نباشند.

ج- ارقامی که تولیدشان مستلزم استفاده مکرر از رقم مورد حمایت باشد.

تبصره- رقمی مشتق شده از رقم دیگر قلمداد می‌گردد که:

اولاً- از رقم اولیه یا رقم دیگری که خود از یک رقم اولیه مشتق شده به دست آید، به

طوری که ویژگی‌های اصلی ناشی از ژنوتیپ رقم اولیه حفظ شود؛

ثانیاً- به وضوح از رقم اولیه قابل تشخیص باشد؛

ثالثاً- ویژگی‌های اصلی آن به جز تفاوت‌های ناشی از فرآیند اشتقاق، از نظر تظاهر صفات

اصلی که مختص ژنوتیپ و یا ترکیب ژنوتیپ‌ها است، شبیه رقم اولیه باشد.

۴- دوره حمایت از حقوق به‌نژادگر به مدت مقرر در ماده (۵) قانون خواهد بود.

۵- معافیت از حقوق به‌نژادگر:

موارد زیر در خصوص استفاده از رقم مورد حمایت مشمول حقوق به‌نژادگر نمی‌شود:

الف- استفاده از رقم مورد حمایت برای اهداف غیرتجاری؛

ب- استفاده برای تحقیقات به‌نژادی ارقام جدید؛

ج- بذر خود مصرفی کشاورزان خرده‌پا از رقم مورد حمایت؛

تبصره- شمول کشاورزان خرده‌پا حسب نوع محصول، نوع کشت و منطقه جغرافیایی توسط موسسه تعیین خواهد شد.

۶- استیفای حقوق به‌نژادگر: حقوق به‌نژادگر شامل "مواد گیاهی رقم مورد حمایت"، "مواد حاصل از هر گونه فرآیند بر مواد برداشت‌شده از رقم مورد حمایت" و "هر نوع ماده استخراج شده از مواد مذکور" نمی‌شود، مشروط به آنکه رقم مورد حمایت توسط صاحب امتیاز یا با مجوز او فروخته شده یا به بازار عرضه شده باشد.

۷- پایش رقم مورد حمایت:

الف- موسسه مجاز است در صورت درخواست صاحب امتیاز حقوق به‌نژادگر، تولید و تکثیر بذر یا نهال رقم مورد حمایت را در کشور به موجب قراردادی پایش نماید.

ب- دارنده صاحب امتیاز حقوق به‌نژادگر در طی دوره‌ای که حقوق مذکور معتبر است، ملزم خواهد بود که در صورت درخواست موسسه، نمونه‌های قابل قبولی از مواد گیاهی قابل تکثیر رقم مورد حمایت را ارائه دهد تا با ویژگی‌های رقم ثبت شده مطابقت داده شود.

ج- صاحب امتیاز حقوق به‌نژادگر در طی دوره‌ای که امتیاز حقوق وی معتبر است، ملزم خواهد بود که در صورت لزوم، اطلاعات و مدارک لازم جهت حصول اطمینان از انجام صحیح وظایف قانونی مرتبط با رقم مورد حمایت را در اختیار موسسه قرار دهد.

ماده ۱۱- اطلاع‌رسانی

۱- اطلاعات موضوع بند (۲) ماده (۵) این آیین‌نامه در موسسه نگهداری می‌شود.

۲- هر شخصی که به موجب قانون ذی‌نفع باشد می‌تواند به مدارک و اطلاعات ذیل دسترسی یابد:

الف- مدارک مربوط به درخواست‌های موضوع این آیین‌نامه؛

ب- مدارک مربوط به اعطای امتیاز حقوق به‌نژادگر؛

ج- مدارک مربوط به بررسی‌های مزرعه‌ای، آزمایشگاهی و گلخانه‌ای در ارتباط با رقم مورد نظر؛

۳- موسسه ملزم است کلیه مدارک مربوط به ثبت رقم را به مدت ۱۰ سال بعد از انصراف یا رد اظهارنامه یا انقضاء یا لغو امتیاز حقوق به‌نژادگر حفظ نماید.

ماده ۱۲- چاپ و انتشارات

موارد ذیل به هزینه متقاضی در روزنامه رسمی و نشریه موسسه منتشر خواهد شد:

الف- درخواست ثبت رقم،

ب- انصراف از اظهارنامه ثبت رقم،

ج- رد اظهارنامه ثبت رقم،

د- اعطای امتیاز حقوق به‌نژادگر،

ه- واگذاری امتیاز و مجوزهای مربوط به امتیاز حقوق به‌نژادگر،

و- تغییر اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی ثبت رقم و دارندگان امتیاز حقوق به‌نژادگر،

ز- لغو امتیاز حقوق به‌نژادگر،

ح- هرگونه اعلامیه دیگری در ارتباط با ثبت ارقام که به تشخیص موسسه چاپ آن ضروری باشد.

ماده ۱۳- فسخ حقوق به‌نژادگر

در شرایط ذیل حقوق به‌نژادگر فسخ می‌شود:

۱- چنانچه رقم مورد حمایت شرایط مندرج در بندهای (۳) و (۴) ماده (۲) این آیین‌نامه را از دست داده باشد.

۲- در صورتی که از صاحب امتیاز حقوق به‌نژادگر، انجام یکی از موارد ذیل درخواست شود و وی

ظرف مدت شش ماه:

الف- اطلاعات، اسناد و مواد گیاهی را که برای تداوم حمایت از رقم مورد نظر لازم است، ارائه ندهد؛

ب- وجوه سالانه مربوط به حمایت از رقم را پرداخت نکند؛

ج- نام مناسب به عنوان نام جایگزین رقم مورد حمایت پیشنهاد ننماید.

ماده ۱۴- ابطال حقوق به‌نژادگر

در موارد ذیل حقوق به‌نژادگر ابطال می‌گردد:

۱- رقم در زمان اعطای امتیاز حقوق به‌نژادگر فاقد شرایط مندرج در بندهای (۱) و (۲) ماده (۲) این آیین‌نامه بوده باشد.

۲- امتیاز حقوق به‌نژادگر به اشتباه به شخصی اعطاء شده باشد که ذی‌حق آن نبوده است.

ماده ۱۵- تعرفه‌های مربوط به ثبت ارقام جدید گیاهی و حمایت از حقوق به‌نژادگر و نحوه پرداخت آن‌ها براساس دستورالعمل‌های جداگانه‌ای خواهد بود که با پیشنهاد موسسه به تصویب هیأت امناء خواهد رسید.

ماده ۱۶- این آیین‌نامه در ۱۶ ماده در تاریخ ۱۳۸۸/۷/۱۸ به تصویب هیأت امناء سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی رسیده است.